

29. nov. 1839

AFSENDER

Martinus Rørbye

MODTAGER

Frederikke Rørbye, f. Stockfleth

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Afsendersted:

Rom

Modtagersted:

København

Omtalte personer:

Emilie Collett, f. Rørbye

Michael Djørup

Olivia Francisca Eddelien, f. Hjorth

Johann Hartmann

Christian Ipsen

Kierulff

Henrik Ludvig Moe

Niels Christian Mühlensteth

Frederik Paludan-Müller

Charite Paludan-Müller, f. Borch

Carl Peter Rothe

Henriette Marie Vilhelmine Rothe, f.

Sirtema van Grovestins

Emma Eulalia Rørbye

John Rørbye

Julie Fredrikke Rørbye

Nancy Gerhardine Rørbye

Christian Frederik Schiøtt

Charlotte Johanne Schiøtt, f. Schack

August Wilhelm Ferdinand Schultz

Johan Wilhelm West

Arkivplacering:

Det kgl. Bibliotek, Acc. 1996/44

TRANSSKRIFTION

Rom den 29de November 1839.

Kjære Moder

Da jeg vel viste at du fra Schiøtt's¹ er bleven underrettet om, naar og hvorledes vi vare kommen hid har jeg ikke iilet med at tilskrive dig, da jeg igrunnen Intet af Betydenhed har at berette dig; men da du i dit kjærkomne Brev, som jeg modtog i München, yttrede Ønsket om snart igjen at see nogle Linnier fra mig, maae jeg beede dig om, nu at tage tiltakke med disse. Førend [jeg] imidlertid skriver om hvad her muligt kunne interessere dig, om vor huuslige Indretning etc.; maae jeg takke dig for dit moderlige Ønske hvad min Helbred angaaer, som jeg isandhed troer har virket kraftigt, da jeg befinder mig uliige bedre nu, end da jeg var hjemme; dog troe for Alting ikke kjæreste Moder, at jeg søger Grunden hertil i den mindre gode Pleie du troede dig istand til at [have] ydet mig; denne Yttring beste Moder maae du aldrig lade komme over dine Læber; thi enhver veed hvad du har ydet mig, og jeg skal sandelig aldrig være den, der med Uskjønsomhed skal tænke tilbage paa din Godhed og Opofrelse; jeg føler tværtimod, at jeg har forladt et kjært Hjem og en Moder, der liigefra min Barndom har været mig saa usiigelig kjær, og alle Øjeblikke maae jeg beklage at være saa fjernet fra dig du kjære gode Moder. Dette er mig nu, ogsaalænge jeg er borte fra dig, altid et stort Skaar i min Lykke, thi faae have vist med mere Inderlighed hængt ved deres Hjem og kjære Sødskende end jeg gjorde det, og selv nu, da jeg saa at siige, selv har Hjem, er dette mig dog langt fra tilstrækkeligt. Ikke vil jeg hermed siige, at Rose mindre opfylder hvad jeg havde ventet af hende; nei, hun er mig usiigelig kjær ved den Opofrelse hun alt oftere har givet mig Prøver paa; men i vor Maade at tænke og handle paa er der ofte stor Forskjellighed, hendes tidligere Omgang og Opdragelse tilskriver jeg dette, og ene mistvivler jeg ofte om at kunne bekjæmpe hendes undertiden for heftige Sind. Dog lad mig tie med dette, jeg har maaske alt sagt for meget, vær derfor forsigtig kjæreste Moder med at lade Andre læse disse Linnier, der muligt af Fremmede kunne fortolkes paa en urigtig Maade, og hendes igrunnen retskafne Tænkemaade fortjener ikke dette. Selv naar hun, efter min Mening feiler, troer jeg at hun i sit Hjerte er overbeviist om, at hvad hun gjør, er ret og billigt, og kan hun da ikke undlade stærkt at undre sig over, at jeg kan være af en anden Tanke: Hendes tidligere Forhold staae hende altid for Øje, og har hun nu ondt ved at indsee, at, [nu] da hendes Stilling har forandret sig, maae hendes Tænkemaade og Fordringer det ogsaa, og dette er [overstreget: her] saa meget mere nødvendigt som Alt her næsten er dobbelt saa dyrt som hjemme, og jeg ingen faste Indtægter

have. Maaske har jeg Uret i min alt for store Frygt for Fremtiden, dog mig forekommer det •2• at jeg heri ikke kan være forsigtig nok; og at det smerter mig, naar Rose udlægger denne Følelse paa en falsk Maade vil du vist kunne indsee kjæreste Moder. Dog jeg tør og vil ikke skrive mere om dette, der dog under ingen Omstændigheder egner sig til at meddeele skriftligt, Noget maatte jeg imidlertid siige; thi det smerter mig ofte usiigelig ikke her at have et Væsen til hvem jeg med fulkommen Tillid tør betroe mig hvad saadant angaar, og hos hvem jeg undertiden kunne søge et godt Raad. Var jeg hjemme, da ville jeg intet Øjeblik betænke mig paa at betroe mig til den gamle Schjøtt, i hvem jeg altid har funden en Mand, som han bør være, og jeg ville være fulkommen overbeviist om, at han ville bidrage sit, for saa meget som muligt at raade Bod paa, hvad der ellers maaske i Tiiden vil blive værre saa vel for Rose som for mig; dog nu er intet Andet mig levnet end selv at søge paa den mildeste Maade at raade Bod paa disse Fejlgreb; og naar jeg er frisk, gjør jeg ogsaa dette med glad Tillid; men føler jeg derimod at min gamle Svaghed trykker mig, da mistvivler jeg næsten ganske, og jeg kan kun anbefale min fremtidige Skjæbne i den Almægtiges Haand; gid han i dette, for mit heele Liv saa vigtige Punkt, ikke slaar Haanden af mig! – Dog, naar jeg undtager de Bekymringer, som disse Misforstaaelser medfører, da henleve jeg min Tiid her ret behageligt, jeg føler at min Helbred forbedrer sig, og at Interessen for min Kunst igjen ved denne hæver sig, og hertil bidrager da Opholdet i Rom, og det milde Clima ikke ringe. Vi ere ret net indrettede efter romerske Fordringer, kun er det mig iveien, at vi igrunder betale for meget, og at jeg har et slet lille Værelse til at arbeide i. Det maae imidlertid i Vinter gaae som det kan; thi Alt andet er her ihuuset ypperligt for Rose; vort daglig Værelse og Sovekammer saavel som det lille Kjøkken er upaaklageligt, og Folkene over all Maade tjenstagtige, Noget man ikke noksom kan skatte, naar man opholder sig iblant Fremmede. Rose begynder ganske godt at kunne gjøre sig forstaaelig for Konen, der viiser megen Interesse for hende. Nogle Gange ugentlig laver Rose Mad hjemme, og da er Alt i den smukkeste Orden, og jeg føler mig saare tilfreds; og havde jeg raad til at holde en Piige [vel at mærke ingen italiensk] og var det ikke her saa meget dyrere at koge hjemme, fremfor at gaae ud at spise, da er der ingen Spørgsmaal om, at jeg ville foretrække dette bestandigt. Aftenerne tilbringe vi som oftest hjemme, og drikker da en Kop The; thi saa hvit er jeg kommen, at jeg ogsaa kan gjøre dette med, og af og til kommer da nogle Bekjente og hensladre Aftenen med os. Disse Besøg have imidlertid ogsaa sine Ubehageligheder; thi ofte komme de saa silde at vi enten alt ere færdige med vort Aftensmaaltid, eller ogsaa

just ifærd med at arrangere det, og paa den Tiid af Aftenen er det her ofte umuligt at bekomme Noget i Boutiquerne, og at være indrettet til paa enhver Tiid at tage imod Folk kan man heller ikke godt, da flere Ting, man hjemme kan gjemme fra den ene Dag til den anden, her vilde fordærves; og da vi heller ikke just ere Yndere af bestandig at spise gammelt Brød [etc:], lade vi det som oftest beroe med det sædvanlige Forraad, til vi faa Fremmede i Huuset, men dette forvolder da Rose ofte Misfornøielse, da hun overmaade gjerne seer Folk hos sig; •3• men aldrig synes at det er hende v[...] naar hun ikke kan beværte dem, som hun er vant til. Om dette Punkt have vi ofte havt smaae Disputer; thi efter min Meening, bør den ene Reisende ikke gjøre for store Fordringer hos den anden i et fremmed Land, og naar man byder dem det, som man selv har det, kan Ingen vist ville mere, da det hos mig vist ikke er Mangel paa god Villie, men Evne; og var denne selv større, da ville jeg dog finde det upassende at gjøre mere end ganske almindelige Anretninger, saalænge jeg til min Reise nød Understøttelse fra Staten. Rose synes imidlertid nu at være bleven enig med mig over dette Punkt, og var her blot mere Leilighed for hende til at omgaaes med Damer, tror jeg sandelig, at hun ypperligt ville kunne finde sig i Meget, som nu maae være anderledes for hende, end det hvortil hun tidligere var vant; men Madam Erdelin² synes, jo længere vi lære hende at kjende just ikke at være det Væsen som Rose skulle kunne binde sig ved, da hendes Conversation og Handlemaade altfor meget bær Spor af hendes Opdragelse, og hvad mig angaar da sauner jeg ogsaa denne bedre Tone hos Manden.³ Kommer man imidlertid at besøge dem, da ere de yderst artige, dog langt fra føler man sig der saavel, som hos Doctor Schultz⁴ og hans Kone, som endnu vare her, da vi kom til Rom, og til hvem vi et Par Gange vare inviterede; saavel jeg, som vistnok ogsaa Rose maa høilig beklage at de saasart forlode Byen. Siig John⁵ at S: lovede saasart han var kommen til Neapel at tilskrive ham; til Sommer vil han vende tilbage til Berlin. Jeg overgav S det Brev jeg havde faaet af John; men han gav mig just ikke det beste Haab hvad mit Ophold her angik; han meente endogsaa, at det ville have været langt bedre for mig hjemme, hvad Fødemidlerne angik; og fornemmelig kunne han ikke noksom undre sig over, at Lægerne ikke hjemme havde ladet mig bruge en Cour med Kjærnemælk, hvilket Middel han paastod ville have været det første han havde greben til, og som [han] troede ganske ufeilbarlig; dette kan man imidlertid her kun med Vanskelighed have, og sant at siige føler jeg i mit Befindende en Overbeviisning om, at den gode Schultz vistnok overdriver det noget, naar han beskriver Rom's Clima; thi jeg føler mig her en Herkules isammenligning med det jeg var hjemme; nu kan jeg alle Dage

arbejde og føler mig vel derved, og hvorledes var jeg, da jeg ifor ved denne Tiid var hjemme, og visselig holdt jeg dengang omtrent den samme Diæt som nu her. Men nu nok om dette, du skal nu høre hvorledes vores Dag her gaar hen, og med Morgenen maae jeg begynde for ikke at glemme at siige at vi, ved Hjælp af vor Spiiritus Kande, drikker en meget god Kop Kaffe, omendskjønt vi vel mangle den gode danske Fløde, dog herpaa bøder igjen Riccotta hvoraf jeg er en stor Ynder, og som nu ogsaa begynder at smage Rose. Kl 12 er vor Spiisetiid, naar vi om Middagen gaar ud; men ere vi hjemme, da er ikke Tiiden saa nøie bestemt, og den sorte Kop Kaffe kommer da ogsaa noget sildigere; om Eftermiddagen arbeides der igjen indtil henimod Mørkningen Kl 5, da vi sædvanligviis gjøre en Spadseeretur omkring i Byen, og disse Tuure underholde saavel Rose, som mig uendeligt, og noget ganske Andet er det at spadseere her i denne Maaned, uden Overtøi, og med behagelige Omgivelser, end hjemme paa denne Tiid, hvor Alt formodentlig er kolt og indhyllet i Sne. Efter vore Spadseeretuure som sædvanlig varer et Par Tiimer vende vi hjem, og Kl 7 koger igjen vor Spiiritus Kande, for at bereede os en Kop The; men kommer der Fremmede, da er det for Rose mere omstændeligt, Værtinden maae gjøre Ild paa Skorsteenen for den større Thekjedel etc: etc: – Kammerjunker Rothe⁶ er kommen hertil med sin Kone;⁷ han har været hos os, og vi ogsaa hos dem; men da var Konen syg og Rose saae hende ikke, og siden har Veiret været saa regnfult at hun vel ikke har turdet vove sig ud. Leutenant Moe⁸ er først i disse Dage kommen til Rom fra Neapel, og indtil iforgaars har Rose derfor maattet opbevare det Brev, hun havde med til ham fra Mülensted.⁹ •2• Der skal endnu være komne flere danske Herrer; men disse have vi endnu ikke seet noget til. Capitain Kjærulf¹⁰ med Kone og Paludan-Müller med Kone¹¹ ventes ogsaa hertil, saa at det danske Selskab til Juulen vil blive temelig talrigt. Og da jeg nævner Juulen, maae jeg ikke undlade at ønske dig kjæreste Moder og Alle de kjære Søskende, en ret glædelig [Juul], saavel fra Rose som fra mig; vare vi hos Eder, da skulle vi vist ikke undlade at indfinde os, for at deeltage i Eders Glæde, og Nytaarsmorgen gratulere paa nordisk viis; glem os nu ikke fordi vi ere fraværende; thi i vore Tanker |ere| I Alle indesluttede paa en hjertelig Maade. Emma¹² maae jeg nu ogsaa lykønske [til hendes Geburtsdag], thi disse Linnier kommer vel ikke før mod Juul; siig hende saavel som Julie¹³ fra Rose, at hun er meget •1• misfornøiet med deres Taushed, da de dog saa bestemt skal have lovet hende at skrive, beed dem, nu dog snart om at opfylde deres Løfte, da jeg med Vished kan forsikre dem om at deres Breve saavel hos mig som hos Rose ere saare velkomne. Og nu hvad mig selv angaar kjæreste Moder, da

beder jeg dig ret meget om snart at skrive mig til, jeg trænger sandelig høiligt til et venligt Ord fra dig du kjære gode Moder, om dig tør jeg dog endnu med Bestemthed sige at du har bevaret din tidligere Godhed for mig, og at jeg i dig har den kjærligste Moder, og hvad de kjære Søskende angaar, da beed dem med Venlighed at erindre mig; thi Ingen af dem er sandelig ligegyldig for mig, og vare vi vel ofte imedens jeg var hjemme uenige, saa havde jeg dem dog Alle i Hjertet uendelig kjære. Nu sauner jeg den Kjærlighed jeg nød hos Eder Alle, Gud veed om jeg nogensinde i Fremtiden vil blive saa lykkelig som jeg var det; naar jeg seer ud i Fremtiden, da øiner jeg kun liden Trøst. – Naar du skriver til Wilhelm,¹⁴ da hils ham ret inderligt fra mig, og glem heller ikke at siige Emilie¹⁵ og Nancy¹⁶ at jeg har beedet dig om at underrette dem om hvorledes jeg levede, og ret meget at hilse dem og Svogrene; til disse regner jeg nu ogsaa Mülensted og Ipsen¹⁷ hvorfor du heller ikke til dem maae glemme min Hilsen. Naar du eller nogen af Piigebørnene see Schiøtt's da hils Alle der i Familien fra mig og Rose, siig dem at hun er fulkommen vel; men venter alle Dage paa Brev. – Og nu kjære Moder beeder jeg dig endnu engang om snart at skrive mig til, og forsikkrer jeg dig om at jeg bestandig er din inderlig hengivne Søn Martinus.

Siig Dørup¹⁸ at med mit Helbred gaar det betydeligt bedre; Doctor Hartmann¹⁹ der tidligere saavel curerede mig for Feberen raadede mig forgangne Dag til at probere en Sultecure; men jeg har nu all mulig Respect for oftere at komme i hans Cuur.

¹ Christian Frederik Schiøtt og Charlotte Johanne Schiøtt, f. Schack.

² Olivia Francisca Eddelien, f. Hjorth.

³ Heinrich Eddelien.

⁴ August Wilhelm Ferdinand Schultz.

⁵ John Rørbye.

⁶ Carl Peter Rothe.

⁷ Henriette Marie Vilhelmine Rothe, f. Sirtema van Grovestins.

⁸ Henrik Ludvig Moe.

⁹ Niels Christian Mühlensteth.

¹⁰ Uidentificeret, jvf. Kierulff.

¹¹ Frederik Paludan-Müller og Charite Paludan-Müller, f. Borch.

¹² Emma Eulalia Rørbye.

¹³ Julie Fredrikke Rørbye.

¹⁴ Johan Wilhelm West.

¹⁵ Emilie Collett, f. Rørbye.

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

¹⁶ Nancy Gerhardine Rørbye.

¹⁷ Christian Ipsen.

¹⁸ Michael Djørup.

¹⁹ Johann Hartmann.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

Handwritten text in Danish, likely a letter or document, dated 1839. The text is written in a cursive script and is densely packed. The date "1839" is visible in the upper right corner. The text discusses various matters, including family matters and possibly a marriage proposal, as indicated by the phrase "Jeg vil med mig" (I will with me). The document is written on aged, yellowed paper.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written on aged, yellowed paper with a large dark stain at the top center. The script is dense and fills most of the page. The text is written in Danish and appears to be a formal letter or a report, discussing various matters, possibly related to the Carlsberg Foundation mentioned in the header. The handwriting is consistent throughout, with some variations in ink density and line spacing. The paper shows signs of age, including discoloration and a prominent dark stain at the top center. The text is written in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in Danish and appears to be a formal letter or a report, discussing various matters, possibly related to the Carlsberg Foundation mentioned in the header. The handwriting is consistent throughout, with some variations in ink density and line spacing. The paper shows signs of age, including discoloration and a prominent dark stain at the top center.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

